

Sinema Müzesi: Mole Antonelliana

Rüksan Tuna*

Geçtiğimiz ay yapılan UIA kongresi için gittiğim Torino'da, kongreden sonraki ilk gün dostumuz Babür İncedayı'nın hararetle görmemizi istediği Sinema Müzesi'ni mimar arkadaşlarımla paylaşmak istedim. Müzeyi, itiraf edeyim azıcık kıskançlıkla gezdim. 30 yıl önce Akademi'de okurken, Türkiye'nin Maria Adriana'sı, değerli Sami Şekercioğlu'nun çabalarıyla oluşan Sinema Enstitüsü'nü ve onun bizlere izlettiği unutulmaz Fellini filmlerini hatırladım. Sonra 12 Eylül'de kapatılan Sinematek'in Taksim'deki küçücük sahnesindeki Potemkin Zirhlisi'ni, Aizenştayn'ın diğer filmlerini ve daha niceelerini...

Şu anda Torino'nun mimari sembollerinden biri olan "Mole Antonelliana" (Antonelli Anıtı), Novaralı bir mimar olan Alessandro Antonelli tarafından 1863'te sinagog yapma niyetiyle başlanmış bir eser. Torino Belediyesi 1878'de binayı satın alıyor ve "Ulusal Birlik" anıtına dönüştürmek istiyor. 1888'de Antonelli 90 yaşında ölüyor ve eseri oğlu Costanzo tamamlıyor. Bittiğinde 167,5 metrelik yüksekliğiyle Avrupa'da zamanın en yüksek yapıya unvanını kazanıyor.

Gözle görülür hiçbir metal takviye veya destek elemanı olmadan çapraz tendonlarla fütüristik bir teknolojik özelliğe sahip. (O dönemin yapım kurallarını bir kenara koyduğu için Antonelli'nin hayli eleştirisi alıyor kaynaklar). 1905-08 arası, Annibale Rigotti, kubbenin dekorasyonu için açılan yarışmayı kazanarak tasarlıyor.

UIA XXIII. Dünya Mimarlık Kongresi'nin yapıldığı Torino kentinin katılımcılara sunduğu en heyecan verici deneyimlerden biri, 1889'da yapımı tamamlandığında kentin en yüksek yapısı olan ve bugün de kent silüetinde bir röper noktası olmaya devam eden Mole Antonelliana katedrali ve içerisine yeni bir betonarme strüktür tasarlanarak kurgulanan Sinema Müzesi oldu.

1904'te şiddetli bir yağmur fırtınasında kule biraz sarsılıyor. 1931'de beton takviyesi ile kuvvetlendiriliyor. Bu sırada biraz da içi değiştiriliyor. Savaş sonrası koruma kavramları bugünkünden farklı. Bugünkü haline ise, Gianfranco Gritella ve yardımcısı Antes Bortolotti'nin 1996-99 yılları arasındaki titiz restorasyonu sonucu kavuşmuş.

Binasının bittiğini görmeden ölen Antonelli, kubbenin tepesine çıkan meşhur asansörün iyi çalışıp çalışmadığını bizzat kullanarak kontrol etmiş; bu projesine "dikey rüya" adını vermiş. İlkleri başaran anıt eser, yine 19. yüzyılda havagazıyla gece dış aydınlatması yapılan ilk bina olmuş. 2000 yılında "ışık tasarımcısı" Mario Merz'in kubbenin bir kenarına birbirini takip eden "uçan sayılar" aydınlatma projesi bugün de devam ediyor.

Meraklısına sayılarıyla sinema müzesi:
16.000 film, 23.300 makine, 860.00 fotoğraf, 503.150 afiş, 28.000 kitap, 130.000 dergi, 8.000 dosya.

Müze mimari projesi:
Gianfranco Gritella,
Antes Bortolotti

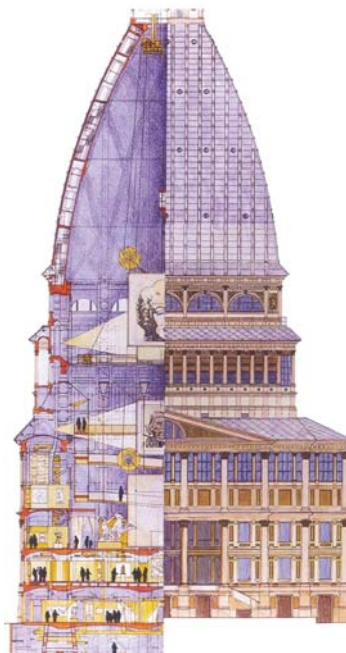
Müze yerleşim projesi: Francois Confino

Rüksan Tuna
Y.Mimar

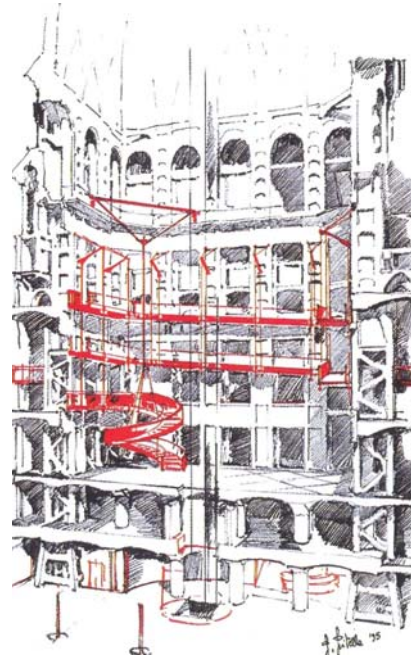

Müze tavanın boşluğundan

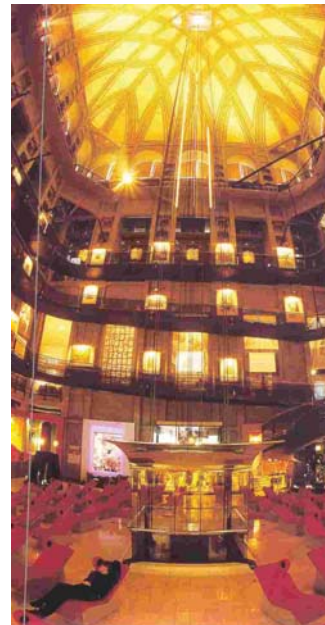
Bugün Sinema Müzesi olarak kullanılan Mole Antonelliana

Binanın restorasyonu: Dış kabuk çok güzel restore edilmiş ve yaratıcı bir yaklaşımla büyüleyici bir sergileme alanına dönüştürülmüş.

Ana salona eklenen çelik halatlarla (kırmızı renkli) asılı rampa ve merdiven: Tamamıyla boşaltılan iç hacminde çelik halat ve zincirlerle asılı olan bir rampayla yukarı doğru yükselirken uğradığınız katlarda İtalyan sinema tarihine doğru bir maceraya çıkıyorsunuz.

Ana salon, 1863-1900 yılları arasında inşa edilmiş olan bina 2000 yılında müzeye dönüştürüldüğünden beri çok ilgi görüyor.

Müze tamim broşüründen

Binanın mimarı Antonelli, 1798'de Novara bölgesinde Ghemme şehrinde doğmuş, 1824'te Torino Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nden derece ile mezun olmuş. Klasik üslupta eserler veren Antonelli, bunları yaratıcı form ve tekniklerle zenginleştirmiş. 1849'da Subalpine Parlamento üyesiymiş, 1853'ten öldüğü yıl 1888'e kadar da Torino Kent Konseyi Başkanı imiş.

Panoramik asansör 1961 yılında İtalyan Birliği'nin yüzüncü yılı kutlamaları vesilesiyle konmuş, 1999'da yenilenmiş. Şu anda çıkılan balkonda, yerden 59 saniyede ulaştığınız 85 metre yükseklikte, 360 derece panoramik bir şekilde şehri seyredebilirsiniz.

Müze tamim broşüründen

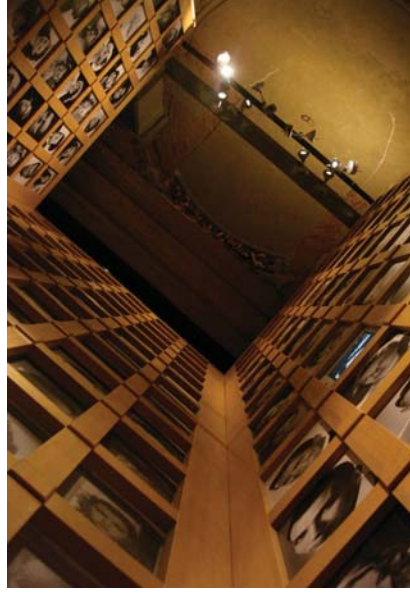
www.cinemedia.net

SİNEMA MÜZESİ

Sadece ve sadece bir kişinin iradesi, sebatı ve bilgisiy-le yükselen kurumlar vardır. Sinema Müzesi'nin oluşu-mu işte böyle birinin Maria Adriana Prolo'nun cesareti ve tutkusunun eseri.

Prolo'nun sinema tarihine merakı 1938'de Piemonte (Torino'nun içinde bulunduğu bölge) edebiyatı üzerine araştırma yaptığı yılda başlıyor. O sırada 30 yaşında olan Prolo, 23 yaşında mezuniyetinden sonra kendini tarih-edebeî araştırma konularına adanmış. 1951'de "İtalyan Sessiz Sinema Tarihi" araştırmasını yayımla-

Fotoğraflar:
(aksi belirtilmedikçe)
N. Müge Cengizkan,
Tuğçe Selin Tağmat

miş. İtalyan Sinema Müzesi fikri, zaten 1941'den beri kafasında, yer de hazır: Mole Antonelliana. Onun filmler, yazılar, dergiler, makineler, baskılar, resimler ve görüntülerden oluşan muazzam koleksiyonu 1942'de sergilenmeye başlıyor. Daha sonra 1958'de La Stampa gazetesi, sinema eleştirmeni Mario Gromo'nun yardımıyla Prolo daha prestijli bir yer buluyor. Chiablisse sarayında on beş oda ayrılıyor koleksiyonuna. On altıncı oda sinema klasiklerinin gösterimine sunuluyor. 1991 yılında ölümünden sonra, Prolo'nun adına vakfedilmiş ve öğrencilerin kullandığı bir kitaplığı da bulunuyor. Yirmi altı yıl bu sarayda sinemaseverler buluştuktan sonra sergiler 1984'te kapanıyor ve 1989'da Cinema Massimo'da Maria Adriana Prolo'nun şeref konluğu olarak açılışını yaptığı bir törenle koleksiyonu tekrar sergilenmeye başlıyor. 2000 yılında ise tekrar Mole Antonelliana'ya dönüyor sergi. Yaşayan sanat için yaşayan canlı bir mekân sergileme düzeni yaratan Francois Confino, işini 2006'da bitiriyor. Sinagog olarak başlayan yapının, yedinci sanatın tapınağına dönüşmüş olduğunu söylemek yersiz. Etkileyici ana salonda duvara yerleştirilmiş iki dev ekranda oynayan 35 mm.lik filmleri yattığınız yerden seyrediyorsunuz. Film aralarında kubbeyi örten perdeler aralanıyor ve içeri günışığı dolarak sizi insan eliyle yaratılmış bu rüyalar âleminde uyandırıyor. ❖

